

Nr 42.

Ankom till riksdagens kansli den 25 maj 1944 kl. 7 fm.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående viss ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Första lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta motioner, nr 208 i första kammaren av herrar *Arrhén* och *Holmström* och nr 314 i andra kammaren av herr *Staxäng*. I motionerna, vilka äro likalydande, hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an hålla om utredning med förslag till sådan ändring i lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta, att jämväl skadestånd, som av domstol ådömts på grund av misshandelsbrott, måtte utgöra fordran, varför införsel kan erhållas.

Såsom motivering för sin hemställan anföra motionärerna bland annat, att det visat sig att personer, som dömts för misshandel, i nio fall av tio betalade de ådömda böterna men underlåte att erlægga skadestånd till den misshandlade. Staten verkställde straffet med alla till buds stående medel men hade icke något intresse för uttagande av skadeståndet. Utmätning vore nu den enda möjligheten att av tredskande uttaga ersättningen, men detta förfarande kunde icke användas, om den skadeståndsskyldige icke hade några utmätningbara tillgångar. Det vore enligt motionärernas uppfattning det allmännas plikt att så vitt möjligt hjälpa den misshandlade att utfå skadeståndet. Den lämpligaste utvägen ansåge motionärerna vara att i lagen om införsel vidtoges sådan ändring att införsel kunde beviljas även för skadestånd på grund av misshandel.

Enligt 67 § utsökningslagen må gäldenärs inestående avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning icke utmätas, förrän gäldenären är berättigad att lyfta avlöningen. Är avlöningen förfallen till betalning, skall därav från utmätning undantagas, vad som erfordras till nödigt underhåll åt gäldenären, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn. Samma regler som för avlöning gälla ock för pension å rikets stat och under vissa förutsättningar även för annan pension eller livränta. I samband med införandet av lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap tillkom emellertid lagen samma dag om införsel i avlöning, pension eller livränta. Genom sistnämnda lag infördes möjlighet att beträffande enskildas underhållsbidrag av familjerättslig natur, som fastställts av domstol eller domare

eller grundas å skriftligt avtal, genom införsel uttaga underhållsbidraget i den underhållsskyldiges avlöning, pension eller livränta. Införsel begäres hos utmätningssmannen, som har att underrätta den underhållsskyldige om ansökningen och hos arbetsgivare eller myndighet söka inhämta upplysning angående de omständigheter, som kunna vara av betydelse vid prövning av ansökningen. Beviljas införsel skall utmätningssmannen enligt 7 § införsellagen förordna, huru stort belopp av avlöningen, som vid varje avlöningstillfälle skall innehållas för gäldande av underhållsbidraget, därvid utmätningssmannen tillika skall föreskriva, att vid varje avlöningstillfälle visst angivet belopp skall förbehållas den underhållsskyldige, motsvarande vad han kan anses behöva till underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, som ej själva åtnjuta underhållsbidrag av honom. Innehållande får därför äga rum endast i den mån avlöningen överskjuter sistnämnda belopp.

Efter lagens tillkomst har dess tillämpningsområde efter hand utvidgats till andra fordringar än familjerättsliga underhållsbidrag. Sålunda kan införsel numera beviljas även för fattigvårdsstyrelses och barnavårdsnämnds fordringar mot enskilda försörjningspliktiga i vissa fall, för oguldna utskylder och allmänna avgifter samt för böter och viten.

Beviljas införsel till gäldande av såväl underhållsbidrag som utskylder och avgifter och förslår ej därtill det belopp, som må innehållas, skall detta belopp i första hand gå till betalning av underhållet. Om det föreligger beslut om införsel för böter och viten samtidigt som införsel för fordringar av annat slag, äga böter och viten minsta rätt.

Lagberedningen, som utarbetat förslaget till 1917 års lag om införsel, anförde i sina motiv bland annat följande:

Skyddet mot utmätning av avlöning vilar — liksom gäldenärs rätt att vid utmätning undantaga viss lösegendom — på humanitär grund: utmätningen får icke beröva gäldenären hans oundgängligaste existensmedel. Med gäldenärens intresse härav sammanfaller dock nära det allmännas intresse av att gäldenären icke skall mista möjligheten att sörja för sig och de sina samt falla fattigvården till last. Vid sidan härav har också arbetsgivarens intresse gjort sig gällande, särskilt så vitt utmätningförbudet avser ännu icke intjänad avlöning; man har befarat, att den icke skulle arbeta med kraft och intresse, vilken visste att ej han själv utan hans borgenär skulle njuta arbetets lön. Från den synpunkten skulle också ett nationalekonomiskt intresse tala mot utmätning av arbetslön. Mot utmätning av icke intjänad lön hava slutligen också anförts de mera formellt-juridiska skälen, att denna utmätning i verkligheten vore ett slags personalexekution och såsom sådan strede mot de i alla moderna lagstiftningar antagna principerna samt att avlöningen, innan den intjänats, icke vore något verkligt förmögenhetsobjekt, som kunde vara föremål för utmätning. — — —

Från de inskränkningar i rätten till utmätning av arbetslön, som de utländska lagstiftningarna innehålla, har i allmänhet stadgats undantag till förmån för vissa slags fordringar, särskilt skatter och underhållsbidrag. Vad beträffar undantag till förmån för underhållsbidrag — — — så är

detta givetvis huvudsakligen motiverat därav, att underhållsbidraget i regel avser att fylla behov av lika ömmande natur som dem, vilka inskränkningen i rätten till utmätning av den underhållsskyldiges avlöning skall tillgodose.

Efter att hava lämnat en redogörelse för utländsk lagstiftning och rättsutvecklingen i vårt land på detta område påvisade beredningen vilka svårigheter, som ofta voro förknippade med att genom utmätning uttaga underhållsbidrag och att ett praktiskt behov visat sig av bestämmelser, som möjliggjorde exekution för underhållsfordringar i icke förfallen avlöning. Beredningen yttrade vidare:

Det har redan förut påpekats att de skäl, som eljest från rent humanitär synpunkt tala mot utmätande av avlöning, icke äga giltighet med avseende å utmätning för underhållsfordringar. Vad angår invändningen därom, att utmätande av avlöning vore att anse såsom personalexekution, så kan denna invändning, även om den i viss mån är teoretiskt riktig, icke väga tungt i fråga om utmätning för underhållsfordringar, då ju vår rättsuppfattning och vår lagstiftning ingalunda äro främmande för användning av personliga tvångsmedel mot dem, som försumma sin försörjningsplikt. I detta hänseende råder en uppenbar skillnad mellan de på familjerättslig grund vilande underhållsfordringarna och fordringar av rent förmögenhetsrättslig natur. — — —

Talande skäl synas sålunda förefinnas för en ändring i de regler, som innefatta hinder för underhållsberättigad att för utfående av sin fordran hålla sig till den underhållsskyldiges arbetsavlöning. En tillfredsställande lösning av denna fråga kan dock icke vinnas allenast genom ett medgivande att för underhållsbidrag må tagas i mät den underhållsskyldiges ännu ej förfallna avlöning. Utmätning kan ej äga rum annat än för redan förfallen fordran. Då emellertid underhållsbidrag förfaller periodiskt med små belopp för varje förfallotid, skulle det bliva nödvändigt att företaga ständigt upprepade utmätningar. Detta skulle medföra stora kostnader och andra olägenheter. Sådant undvikes genom en anordning, enligt vilken, sedan underhållsbidraget blivit bestämt, förordnande kan meddelas, att ett underhållsbidrag motsvarande belopp skall av arbetsgivaren innehållas å den underhållsskyldiges avlöning, allt efter som den förfaller, och sedermera tillhandahållas den underhållsberättigade.

När fattigvårdssamhälle genom en lagändring den 14 juni 1918 medgavs rätt till införsel, anfördes som motiv, att några betänkligheter icke borde möta mot en sådan utvidgning av införselinstitutets tillämpningsområde, då ändamålet vore alldeles likartat med det, för vilket införsel förut kunnat erhållas, nämligen att få bidrag till underhållsberättigads försörjning. Att fattigvårdssamhället i första hand bekostade försörjningen, borde icke föranleda till, att den försörjningspliktige försattes i en gynnsammare ställning. Det erinrades vidare om att fattigvårdssamhälles rätt att förelägga arbete innebar ett vida längre gående ingrepp än införsel.

Rätten att meddela införsel för skatter och allmänna avgifter tillkom också år 1918 samtidigt med att ett förslag väcktes om höjning av värdet av den utmätningss fria egendomen. Som skäl för utsträckningen av införselinsti-

tutets användningsområde anfördes då, att indrivningen av skatter med dåvarande exekutiva bestämmelser vore förenad med avsevärda svårigheter. Dessa svårigheter komme att ökas vid genomförande av förslaget om utvidgningen av utmätningens friheten. Det praktiska behovet av att underlätta indrivningen av skatter borde därför tillgodoses genom att möjlighet bereddades att uttaga skatter även i icke förfallen avlöning.

Införandet av rätten till införsel för barnavårdsnämnds anspråk på bidrag till barns vård skedde år 1924 i samband med genomförandet av lagstiftningen om samhällets barnavård. Då genom denna lagstiftning befattningen med utom sina hem vårdade fattiga barn överflyttades från fattigvårdsstyrelsen till barnavårdsnämnden borde nämnden beredas samma möjlighet, som dittills stått fattigvårdsstyrelsen öppen, att erhålla införsel för bidragsbeloppets utfående.

Utvidgningen av införselinstitutets tillämplighetsområde till att även omfattas böter och viten ägde rum år 1937 i samband med den då genomförda omläggningen av verkställigheten av bötesstraff. De sakkunniga, som utarbetat förslaget till 1937 års lag om verkställighet av bötesstraff, uttalade som motiv till den föreslagna utvidgningen av införseln bland annat följande:

Gentemot löntagare i allmän eller enskild tjänst av den ekonomiskt svaga kategori varom här vanligtvis är fråga torde utmätningens förfarandet än mera sällan giva något resultat, särskilt därför att utmätning av lön är förknippad med högst betydande svårigheter. En effektiv bötesindrivning förutsätter att större möjlighet bereddades att ur lönen uttaga böterna. Det tvångsmedel som härvid kan komma i fråga är *införsel*. Det lär icke kunna vara föremål för tvivel, att ej medelst införselförfarandet i många fall skulle kunna uttagas böter som nu gå till förvandling. Några särskilda betänkligheter mot att medgiva införsel för böter torde icke heller kunna anses föreligga. Sålunda lär hänsyn till den bötfälldes icke kunna anses utgöra hinder häremot, och beträffande bötfälldes familj samt övriga personer mot vilka han är underhållsskyldig kan det väl i allmänhet icke antagas vara till större men att införsel sker, än att den bötfälldes i stället undergår frihetsstraff och därigenom går miste om inkomst under strafftiden samt kanske förlorar sin anställning. Vad nu är sagt torde även gälla i fråga om den bötfälldes borgenärer i allmänhet.

Motionärernas tanke att skadestånd på grund av misshandel vid verkställighet skulle stå i en särskilt gynnad ställning är icke helt ny. Då lagrådet år 1904 behandlade ett förslag om utvidgning av gäldenärs rätt att vid utmätning undantaga egendom, motsatte sig en av lagrådets ledamöter, justitierådet Claëson, detta, därvid han bl. a. framhöll de stora svårigheter som förefunnos att genom utmätning utfå barnuppfostringsbidrag eller skadestånd för den, som blivit misshandlad eller eljest genom annans förbrytelse lidit skada. Höjdes värdet av vad som finge undantagas från utmätning, bleve dessa svårigheter än större. Dessa fordringar syntes dock denne lagrådsledamot vara av så behjärtansvärd art att vid utmätning för

dylika fordringar gäldenär, som vore ogift, knappast borde få undantaga så mycket som enligt då gällande lag vore tillåtet.

Liknande förslag ha framkommit senare. Sålunda hemställde 1917 års riksdag i skrivelse (nr 285) att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande en ändring av bestämmelserna om skydd för utmätning i avlöning, därvid i motiveringen framhölls att skydd mot utmätning i avlöning icke borde äga tillämpning vid utmätning för underhållsbidrag, utskylder och skadestånd på grund av brottslig gärning. Vid 1918 års urtima riksdag föreslogos i en proposition (nr 32) vissa ändringar i utsökningslagen, avseende bl. a. värdet av den utmätningens egendomen. Riksdagens andra särskilda utskott, som behandlade detta ärende, ansåg att värdet borde bestämmas olika allt efter arten av den fordran, varför utmätning ägde rum. Sålunda hemställde utskottet, att då det gällde utmätning för underhållsbidrag, utskylder och allmänna avgifter eller skadestånd på grund av brottslig gärning, endast egendom till ett visst lägre värde finge undantagas än där utmätning ägde rum för annan fordran. Frågan förföll emellertid vid riksdagen, då kamrarna stannade i skiljaktiga beslut.

I det förslag till lag om införsel, som förelades 1917 års riksdag, fanns ett stadgande om rätt till införsel för utbekommande av periodiskt skadestånd på grund av trolovnings brytande, äktenskapsskillnad och återgång. Detta stadgande uteslöts av riksdagen på hemställan av lagutskottet. Utskottet framhöll därvid bl. a., att det knappast vore med rättvisa och billighet överensstämmande, att ifrågasvarande skadestånd i exekutivt hänseende tillerkändes en företrädesrätt framför övriga borgenärers anspråk. Särskilt stötande för rättskänslan verkade det att detta skadestånd, men däremot ej skadestånd i följd av brottslig gärning, vilket kunde antagas vara av mera ömmande beskaffenhet, kunde uttagas genom införsel.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande över motionerna från överståthållarämbetet. Därjämte har utskottet berett förste stadsfogden i Göteborg, Föreningen Sveriges stadsfogdar, Föreningen Sveriges landsfiskaler och Svenska polisförbundet tillfälle att yttra sig över motionerna. De i anledning härav inkomna yttrandena ha såsom bilagor (Bil. A—E) fogats vid detta utlåtande. Utskottet får såsom utredning i ärendet jämväl hänvisa till yttrandena.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det ofta kan verka stötande att vid misshandelsbrott de ådömda böterna kunna uttagas genom införsel, medan den skadeståndsberättigade är betagen denna förmån vid uttagande av sitt skadestånd. Som i vissa yttranden framhållits kunna emellertid lika ömmande skäl tala för att även skadeståndsberättigade vid andra brott än misshandel beredas en förmånligare ställning i exekutivt hänseende. Sålunda har föreningen Sveriges landsfiskaler framhållit, att en person som

Utskottet.

genom stöld eller bedrägeri berövas sitt lilla sparkapital, med rätta synes kunna hävda samma anspråk på gynnad ställning vid indrivning av sin skadeståndsfordran som den som utsatts för misshandel. Tanken att allt skadestånd på grund av brottslig gärning skulle stå i en privilegierad ställning har också flera gånger tidigare förts fram under lagstiftningsarbetet på utskottets område.

Förutom beträffande skadestånd synas skäl kunna anföras för att även vid vissa andra fordringar berättiga till införsel. Föreningen Sveriges landsfiskaler har sålunda ansett det böra övervägas, huruvida icke införsel i viss omfattning borde få ifrågakomma för uttagande av hyresfordran. Förste stadsfogden i Göteborg har förordat en undersökning av möjligheten att tillerkänna vissa exekutiva myndigheter rätt att genom särskilt beslut förklara att ett utdömt fordringsanspråk på grund av sin karaktär må uttagas genom införsel.

En av de viktigaste orsakerna till svårigheterna att indriva skadestånd är tydligen att söka i gällande lags bestämmelser om utmätning i avlöning, vilka synas lämna rum för befogade anmärkningar. Denna uppfattning har också kommit till uttryck i flertalet yttranden. Förste stadsfogden i Göteborg uttalar sålunda, att de ständiga misslyckanden, som inträffa då försök till utmätning i lön göres, ådagalägga att lagbestämmelserna i ämnet äro otillfredsställande. Föreningen Sveriges landsfiskaler framhåller likaledes att bestämmelserna äro ineffektiva, varför föreningen anser det böra övervägas om förfarandet med utmätning i avlöning skulle kunna helt slopas och ersättas med ett exekutionsförfarande av införselns karaktär.

Ehuru sålunda vissa skäl anförts för att bereda icke blott skadestånd på grund av brottslig gärning utan även vissa andra fordringsanspråk en särskilt gynnad ställning under exekutionen, kan det ifrågasättas om det är lämpligt att tillgodose dessa önskemål genom en utvidgning av införselinstitutets tillämpningsområde. Införsellagen, som vid sin tillkomst avsåg att skapa möjlighet till effektiv indrivning av enskilda fordringar på underhållsbidrag, har sedan åtskilliga gånger ändrats till att avse även andra fordringar. Varje gång ett nytt slag av fordringar beretts den särskilda ställning, som rätten till införsel innebär, ha — såsom framgår av utskottets redogörelse — vägande skäl anförts därför. Det bör emellertid observeras, att införsel för böter ej införts för att bereda statens bötesfordran en särskilt gynnad ställning utan motiverats av en önskan att i den böt-fälldes eget intresse förebygga böternas förvandling till fängelse vid bristande betalning. Varje utvidgning av införselns tillämpningsområde innebär tydligen ett ingrepp i de intressen som lagstiftningen velat skydda genom bestämmelserna i 67 § utskottslagen om begränsning i rätten till utmätning i avlöning. En vidsträcktare rätt till införsel skulle snart kunna leda till att skyddet mot utmätning i avlöning bleve utan någon verkan. Detta skydd vilar dock bl. a. på den humanitära grund, att utmätningen icke får beröva gäldenären hans oundgängligaste existensmedel. Å andra sidan

skulle, som Svenska polisförbundet påpekat, en omfattande och vidlyftig rätt till införsel i praktiken också komma att verka ofördelaktigt på de intressen, som för närvarande tillvaratagas genom införselinstitutet. Mot en allmän rätt till införsel för skadestånd på grund av brottslig gärning kan också invändas att den i särskilda fall skulle kunna komma att motverka samhällets strävan att förhjälpa en frigiven fånge till ordnat arbete.

Motionärernas förslag, vilket trots de invändningar som kunna resas däremot synes värt beaktande, har enligt utskottets mening ett sådant samband icke endast med rätten till införsel för skadestånd på grund av brottslig gärning över huvud utan även med den större frågan om rätten till utmätning i avlöning att det icke kan anses lämpligt att upptaga den genom motionerna väckta, begränsade lagstiftningsfrågan till särskild behandling. Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motioner, I: 208 och II: 314, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 maj 1944.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit
från f ö r s t a kammaren: herrar *Schlyter, Karl Emil Johanson, Ahlqvist, Olofsson, fru Sjöström-Bengtsson* samt herrar *Ragnar Bergh, Lodenius och Lindblom*;
från a n d r a kammaren: herrar *Gezelius, Hedlund* i Östersund, *Berg, Björling, Landgren, Gustafsson* i Lekåsa, *Sundström* i Vikmanshyttan och *Skoglund* i Umeå.

ÖVERSTÅTHÅLLARÄMBETET

Bilaga A.

Till Riksdagens första lagutskott.

Till åttlydnad av nådig remiss den 25 februari 1944 med anmodan till överståthållarämbetet att avgiva yttrande över två till 1944 års riksdag väckta likalydande motioner, nr 208 i första och nr 314 i andra kammaren, angående viss ändring i lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta, får överståthållarämbetet anföra följande.

Motionärerna hava grund för sitt förslag. Det händer tyvärr emellanåt, att en person, som efter misshandel blivit av domstol tillerkänd ersättning för därvid tillfogad skada, kanske med förlust eller nedsättning av arbetsförmågan för alltid eller under längre eller kortare tid som följd, icke lyckas få ut sitt, ehuru den betalningsskyldige kanske har fast anställning med god avlöning. Gälldenären får exempelvis icke mer över av avlöningen än det för uppehållet oundgängliga, därför att han tidigare icke väl vårdat sin ekonomi. Nu häftar han i skuld för utskylder eller för andra avgifter till det allmänna eller till enskilda, som med tillämpning av lagen om införsel uttages i sådan ordning. Utmättningsbar egendom i övrigt har han icke. Den förmån, som den skadeståndsberättigade fått sig tillerkänd, måste då förefalla denne värdelös. Det läget kan också bero på annat. Det är beklagligtvis så, att utmätning, som ytterst måste tillgripas mot en tredskande gälldenär, utgör ett omständligt förfarande med underrättelse till gälldenären viss tid i förväg och inställelse av utmättningsmannen å den plats, där utmätning av gälldenären tillhörig egendom må kunna företagas. En förfaren och fördomsfri ersättningsskyldig, som icke har för utmätning tillgänglig egendom utöver den avlöning, han må äga uppbära från en befattning, bereder det i själva verket icke någon större svårighet att göra avlöningen oåtkomlig för utmätning. Avlöning är utmättningsbar, först då den är förfallen, och besvärighet kan möta för utmättningsmannen att just då infinna sig för förrättning. Vad särskilt förhållandena i Stockholm angår, har dock stadsfogden där städse varit angelägen att just i fall som de här avsedda göra allt vad en utmättningsman kan åstadkomma för genomförande av fordringsägarens rätt. Är avlöningen väl lyft, är utsikten att nå den för utmätning som regel eliminerad, i varje fall när det gäller en gälldenär av sådan karaktär, som ovan angivits.

Lagstiftningen, som den är, bereder — så mycket är säkert — ej den effektiva hjälp vid indrivandet av ett skadestånd, som svarar mot det ömmande i den berättigades läge. En utvidgning av införselinstitutets tillämpningsområde till förevarande slags fordringar skulle vara en god reform. Tilläggas må, att enligt ämbetets förmenande tala vägande skäl för ytterligare det stadgande, att vid konkurrens för uttagande genom införsel av skadestånd i följd av misshandel och av andra fordringar än underhållsbidrag av beskaffenhet, varom förmåles under § 1 införsellagen, företräde skall tillkomma skadeståndsberättigad.

Stockholm i överståthållarämbetet den 10 mars 1944.

TORSTEN NOTHIN.

Knut Ekemar.

FÖRSTE STADSFOGDEN I GÖTEBORG

Bilaga B.

Till Riksdagens första lagutskott.

Med skrivelse av den 19 februari 1944 har riksdagens första lagutskott berett mig tillfälle att avgiva yttrande över hos riksdagen av herrar Arrhén och Holmström väckta motioner angående viss ändring i lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta.

I anledning härav får jag avgiva yttrande i ärendet och för sådant avseende anföra följande:

Till en början må framhållas, att erfarenheten från utskökningslagens tillämpning i de avseenden, som i motionerna avses, har bekräftat, vad i motionerna sägs. Därest en gäldenär saknar andra utmättningsbara tillgångar än honom tillkommande lön, vilket oftast är förhållandet i de fall, som i motionerna åsyftas, kan visserligen enligt lag utmätning ske i lönen, men endast under iakttagande av vissa givna föreskrifter. Dessa bestämmelser äro sådana, att ett försök till utmätning i lön oftast misslyckas och endast åsamkar utmätningssökanden kostnad. En utmätning i lön kan icke ske förrän lönen är till betalning förfallen eller, för att anknyta till lagens ord, förrän gäldenären är berättigad att lyfta avlöningen. Såsom förutsättning för att utmätning skall kunna ske i gäldenärens frånvaro gäller, att gäldenären under rättats om utmätningen på sätt i 60 § utskökningslagen sägs.

I praktiken gestalta sig förhållandena därför så, att gäldenären i fall, varom nu är fråga, redan lyft lönen, förrän den är till betalning förfallen och under stundom uppburit lönen i förskott långt innan förfalldagen. Det är långt ifrån ägnat att skänka respekt för lag och dess tillämpning, att de försök domsverkställarne — sin plikt likmätigt — göra för att i dylika fall bringa dom eller utslag till verkställighet redan på förhand äro dömda att misslyckas. Utmättningsbesöken bliva i sådana fall rent meningslösa. Utvecklingen har också gått i den riktningen, att utmätning i lön endast sker i undantagsfall och då fordringens karaktär betingar en dylik åtgärd. För riktigheten av en sådan tillämpning har man vunnit stöd såväl i motiven till införsellagen som i doktrinen. De fall, som beröras i motionerna, äro uppenbarligen sådana, där utmätning av lön bör ske. Men i dessa fall framträda ovanberörda praktiska svårigheter med sådan styrka, att de i stort sett omöjliggöra utmätning av lön. Löntagare i enskild tjänst kan i regel utan svårighet ordna förhållandena så, att lönen är lyftad före förfalldagen eller såsom vanligen sker — genom tillmötesgående från vederbörande avlöningsredogörare — någon timme eller kortare stund före det den allmänna avlöningen äger rum.

Förevarande spörsmål har jämväl varit föremål för överläggning inom stadsfogdarnes fackliga sammanslutning, Föreningen Sveriges Stadsfogdar, och har föreningen beslutat att upptaga frågan till behandling i en under utarbetande varande framställning till Konungen om revision av gällande utskökningslag.

I anslutning härtill förtjänar emellertid uppmärksammas, att det icke endast är i fråga om uttagande av i motionerna åsyftade skadeståndsanspråk, som det framstår som orimligt att förhållandena icke medgiva utmätning i lön. Under den dagliga verksamheten inträffa många fall, som ur nu berörda synpunkt ingiva starka betänkligheter. Sålunda förekommer det att en lön-

tagare, som har en årsinkomst av över 20 000 kronor, men saknar annan utmättningsbar tillgång än honom tillkommande lön, kan undgå utmätning i lön därigenom, att han dels ständigt häftar i skuld till arbetsgivaren med högre belopp än det, som motsvarar den lön, som vid varje tillfälle förfaller till betalning, och dels uppbär lönen i förskott långt innan förfallodagen. Särskilt stötande för rättskänslan blir det att en gäldenär i berörda situation kan undgå skyldighet att göra rätt för sig, då det gäller underhållsbidrag, som ej är av beskaffenhet att kunna uttagas införselvägen, och det i särskilda fallet är allmänt bekant, att gäldenären för ett högt uteliv utan att göra rätt för sig. Möjlighet för fordringsägaren att erhålla betalning för sin genom dom stadfästa fordran förefinnes ej i dylika fall. Erfarenheten har jämväl visat, att det icke lönar sig att sätta en sådan gäldenär i konkurs. Härtill kommer att arbetsgivaren i regel, därest gäldenären intar en något så när framskjuten ställning inom det ifrågavarande företaget, icke önskar hava gäldenären kvar i tjänsten, därest han går i konkurs. Upphör anställningen, mister fordringsägaren möjligheten att genom införsel erhålla betalning för den del av underhållet, som kan bliva föremål för sådan åtgärd, i följd varav konkursansökan i ty fall helt uteblir.

De betydande svårigheter, som, på sätt ovan antytts, merendels föreligga vid löneutmätning, och de ständiga misslyckanden, som inträffa då försök till utmätning i lön göres, ådagalägga, att lagbestämmelserna i ämnet äro otillfredsställande. Det är enligt mitt förmenande av omständigheterna betingat, att bestämmelser, som bättre tillgodose det praktiska rättslivets behov, meddelas. Flera utvägar kunna anvisas att råda bot på de missförhållanden, som föreligga i de av motionerna avsedda och därmed jämförliga fall. Sålunda bör undersökas möjligheten av att lagfästa rätt för överexekutor på landet och i städer under landsrätt och för vederbörande stadsfogde i magistratsstäderna att, efter undersökning, genom särskilt beslut förklara att ett utdömt fordringsanspråk på grund av sin karaktär må uttagas i den ordning, som om införsel är föreskrivet. Självfallet bör därvid denna rätt givas sådan begränsning, att gäldenären genom beslutet icke betages sin ekonomiska rörelsefrihet. Uppenbart är, att en lagstiftning av dylik innebörd förutsätter att den myndighet, på vars handläggning ärendet ankommer, avväger de olika intressena med synnerlig varsamhet.

Här ovan berörda och åtskilliga andra därmed jämförliga utvägar synes ej böra upptagas till skärskådande här utan i stället bliva föremål för den särskilda utredning, som motionerna förutsätta skall föregå den tilltänkta lagstiftningen i ärendet.

Under hänvisning till det sagda får jag för min del tillstyrka bifall till det förslag, motionerna upptaga.

Göteborg den 26 februari 1944.

NILS BENGTTSSON.

Bilaga C.

Till Riksdagens första lagutskott.

Sedan Föreningen Sveriges stadsfogdar beretts tillfälle avgiva yttrande över motionerna nr 208 i första kammaren och nr 314 i andra kammaren angående viss ändring i lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta får föreningen vördsamt anföra följande.

Flertalet utmätningsmän torde mer än en gång hava gjort den erfarenheten, att det är synnerligen svårt att nå ett positivt resultat vid verkställighet av domar och utslag i skadeståndsmål. Såsom motionärerna ock framhållit är det ej sällan fråga om personer av utpräglat asocial typ, som antingen helt sakna utmätningsbara tillgångar eller i vart fall gjort dem oåtkomliga för utmätning. Däremot är det ej sällsynt att den skadeståndsskyldige har anställning och att han uppbär en tämligen god lön. Visserligen kan i dessa fall ett exekverande av domen tänkas ske genom utmätning i avlöning. För dessa slag av utmätningar gälla emellertid särskilda bestämmelser och äro de i praktiken vanligen så svåra att genomföra, att resultatet ofta nog blir skäligen magert. Enär avlöningsmedel jämlikt 67 § U. L. icke kunna utmätas, förrän gäldenären är berättigad lyfta avlöningen, är det även — särskilt i de större och folkrika distrikten — av praktiska skäl ogörligt att i någon större omfattning verkställa löneutmätningar. Avlöningsdagarna sammanfalla i regel på de flesta håll, och skulle det då krävas ett betydande antal exekutorer för att medhinna alla verkställigheter, där utmätning i lön påkallats.

Föreningen delar helt uppfattningen att skadeståndsfordringar av här ifrågavarande art böra åtnjuta en mera gynnad ställning än vanliga civila fordringar i fråga om exekutionsmöjligheterna; det måste anses för rättskänslan synnerligen stötande, att då stora belopp i skadestånd tillerkännes den lidande, denne ändock i realiteten själv skall få vidkännas alla kostnader, förutom förlusten av inkomster m. fl. påföljder.

Starka skäl tala synbarligen för att skadestånd, som grundar sig på brottslig gärning, upptages bland de fordringar, för vilkas indrivande införsel må beviljas i lön, pension eller livränta. Härvidlag kan synas rimligt att dessa fordringar i prioritetsordningen placeras framför utskylderna eller sålunda närmast efter underhållsbidraget.

Slutligen vill föreningen erinra om att införsellagen för närvarande är föremål för viss översyn inom justitiedepartementet, och att därför här föreliggande fråga lämpligen bör upptagas i detta sammanhang.

Stockholm den 10 mars 1944.

FÖRENINGEN SVERIGES STADSFOGDAR.

Erik R. Claesson.

Alarik Lundberg.

Bilaga D.

Till Riksdagens första lagutskott.

Sedan föreningen Sveriges landsfiskaler beretts tillfälle att avgiva yttrande över inom riksdagens bägge kamrar väckta motioner angående viss ändring i lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta, får föreningen anföras följande.

Motionerna åsyfta sådan ändring i nuvarande bestämmelser, att införselagens tillämpningsområde utsträcker att gälla jämväl skadeståndsfordran, som av domstol tillagts målsägande vid misshandelsbrott. I och för sig synes en vidgad användning av införselinstitutet icke behöva ingiva betänkligheter. Däremot kunna delade meningar råda i vilken omfattning en dylik utvidgning bör komma till stånd. Med samma fog, som motionärerna åberopa för sin ståndpunkt, lär kunna göras gällande, att skadestånd även vid andra brott än misshandel böra få uttagas medelst införsel. En person, som exempelvis genom stöld eller bedrägeri berövas sitt lilla sparkapital, synes med rätta kunna hävda samma anspråk på gynnad ställning vid indrivning av sin skadeståndsfordran som den, vilken utsatts för misshandel. Vidare förtjänar övervägas huruvida icke jämväl hyresfordran i viss omfattning bör få uttagas införselvägen.

Vid detta sitt ställningstagande i frågan har föreningen utgått ifrån, att stadgandet i 67 § utsökningslagen angående utmätning av gäldenärs avlöning sällan kommer till praktisk användning. Ineffektiviteten hos denna form av utmätning torde bäst belysas av följande uttalande av professorn Åke Hassler: »Gäldenären passar ju i regel själv på att lyfta beloppet så fort han får, och något hinder föreligger ej heller för arbetsgivaren att om han vill låta gäldenären lyfta förskott. Det torde därför i undantagsfall bli så, att utmätningssman lyckas lägga beslag på något utmätningbart belopp. Och detta så mycket mer, som det torde strida mot lagstiftarens avsikt, att utmätningssmannen ställer sig till borgenärs förfogande för att löpa i kapp med gäldenären om det förfallna beloppets utfående (Trygger). I varje fall kan utmätningssman aldrig vara skyldig att försöka sålunda stå borgenär till tjänst.»

Under åberopande av vad här ovan anförts vill föreningen för sin del förorda, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära en allsidig och förutsättningslös utredning angående möjligheterna för utsträckt tillämpning av införselinstitutet, därvid måhända bör övervägas om nuvarande bestämmelser om utmätning i avlöning kunna helt slopas och ersättas med ett exekutionsförfarande av införselns karaktär.

Stockholm den 14 mars 1944.

För Föreningen Sveriges landsfiskaler

SVEN WADENIUS.

ordf.

Bilaga E.

Till Riksdagens första lagutskott.

Genom remiss den 19 februari 1944 har Svenska polisförbundet beretts tillfälle avgiva yttrande över en inom Riksdagen väckt motion (nr 208) första kammaren och 314 (andra kammaren) angående viss utvidgning av myndighets rätt att besluta om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Såsom yttrande i ärendet får förbundsstyrelsen i anledning härav anföra följande.

Motionärerna framhålla såsom önskvärt, att skadeståndsbelopp, utdömda på grund av misshandelsbrott, skulle kunna bli föremål för införsel. Såsom skäl härför framhålles, att den skadelidande saknar möjlighet att av tredskande uttaga utdömd ersättning i de fall då den dömde ej har utmättningsbara tillgångar. De nuvarande förhållandena anses icke tillfredsställande och motionärerna göra jämförelser med statens verkställighetsåtgärder vid bötesplikt. Staten borde mera effektivt biträda misshandlade att utfå tilldömt skadestånd.

Vid ärendets behandling inom vårt förbund har konstaterats, att motionärernas uppgifter i fråga om misshandlades svårigheter att utfå utdömda skadestånd äro riktiga, och ur samhällelig synpunkt torde kunna ifrågasättas om nu gällande bestämmelser på området äro tillfredsställande. I detta sammanhang synes emellertid angeläget att man överväger om ett bifall till motionärernas önskemål kommer att medföra någon ytterligare utvidgning av införselrätten såsom en konsekvens av nu ifrågasatt lagändring. En allt för omfattande och vidlyftig rätt till införsel kan komma att i praktiken verka ofördelaktigt på de intressen, som för närvarande tillgodoses genom införselinstitutet. Man torde nämligen kunna utgå ifrån att en och samma person rätt ofta belastas av en mängd införselbara beslut.

Enligt vår uppfattning är dock det intresse, som motionen avser att gagna, fullt ut lika berättigat att bliva tillgodosett som de intressen, vilka nu tillgodoses genom införselinstitutet. Vi anse därför skäl föreligga för ett bifall till motionen.

Stockholm den 14 mars 1944.

För Svenska polisförbundets styrelse:

CARL PERSSON.

Ordförande.

M. Lindell.

Ombudsman.